

L'avantprojecte de llei sobre el mecenatge no satisfà a ningú

Ni burgesos ni mecenes

La figura del mecenes clàssic ha desaparegut i són les grans empreses les que prenen el relleu, amb la recerca d'unes contrapartides menys virtuoses. La futura llei de mecenatge no gaudeix de la flexibilitat fiscal esperada, però tothom diu que és imprescindible per potenciar el sector.

El món de la cultura, les fundacions, els departaments d'imatge de les empreses s'han vist sacsejats, pel "projecte de llei d'incentius fiscals a la participació privada en activitats d'interès general", el que s'anomena llei de mecenatge, que actualment espera que el consell de ministres del govern espanyol el debati. L'arribada de la llei ha estat molt lenta. Quinze anys de marge, des de l'inici de la transició democràtica, per elaborar una legislació sobre el mecenatge que

ara, un cop embastada, es presenta curta i dóna poc joc. És per això que el degoteig de crítiques des de molts sectors socials la converteixen en una futura llei polèmica.

A principis de novembre de 1991 es donà a conèixer l'avantprojecte de llei, elaborat conjuntament pels ministeris de Cultura i d'Economia i Hisenda. **Jordi Solé Tura**, ministre de Cultura, manifestà que la llei tenia un fort component fiscal, però que perseguia aconseguir que els

fons privats se sentissin còmodes i fomentessin la inversió en art. Les crítiques no es van fer esperar, tant des de protagonistes de la cultura com per part dels partits polítics. Aquestes reaccions adverses plantejaren a Solé Tura certs dubtes sobre un projecte de llei que s'havia trobat mig fet. A principis de desembre, el ministre donà un gir considerable al tema en manifestar que les crítiques fetes a la llei eren prematures, ja que "no és ni tan sols un avantprojecte, i per això és difícil que

La rehabilitació ha estat una tasca bàsica de les fundacions culturals.

ARXIU

es pugui opinar sobre un text que encara no s'ha definit. Hi ha moltes modificacions respecte a l'esborrany que afecten sobretot al règim fiscal, si bé no puc avançar cap aspecte perquè està en procés de discussió", digué Solé Tura al diari *El País*, arran d'unes declaracions fetes per **Joan Guitart**, conseller de Cultura, en les quals qualificava de poc satisfactori l'avantprojecte. Dies després, Solé Tura, en compareixença en la comissió del Congrés dels Diputats, explicà que el seu departament estava elaborant els últims retocs de l'esborrany i deixà constància que calia arribar a un equilibri entre els interessos culturals i els fiscals.

Passat aquest episodi, el silenci sobre el tema ha estat la nota dominant. Fonts del ministeri consultades per EL TEMPS han matisat que "el projecte de llei de mecenatge està en procés d'elaboració. Hi ha un document de treball que està redactant una comissió tècnica interministerial. Fins que l'esborrany no sigui oficial no podem donar més dades". Així doncs, la llei està en un punt mort i caldrà esperar que la comissió tècnica dels dos ministeris doni senyals de vida.

MECENATGE I HISTÒRIA

La llei de mecenatge és important, sens dubte, per regular i impulsar al sector privat a fi que participi en el marc cultural de la societat civil. La burgesia catalana, que des de l'inici de la transició democràtica han deixat d'assumir aquest paper, sempre s'ha aixoplugat en la manca de la llei. Amb l'arribada d'aquesta, ¿prendran uns compromisos socials com feren els grans mecenes clàssics del nostre país?

Històricament, en l'àmbit dels Països Catalans, el mecenatge ha tingut una gran tradició en el seu aspecte benèfic-assistencial i hospitalari. Fruit d'aquest voluntarisme públic es creà a Barcelona l'Hospital de la Santa Creu. Una altra pràctica habitual era llegar tots els béns a institucions eclesiàstiques. Així nasqué, per exemple, el Centre d'Acolliment de la Infantesa, Natzaret, a les Illes. Al País Valencià les dues

institucions fonamentals de mecenatge clàssic eren l'església i l'aristocràcia. Durant el segle passat a Catalunya, sorgiren moltes fundacions lligades al fenomen dels americans: persones que havien fet fortuna a Amèrica i que, en tornar, deixaven tots els béns al poble mitjançant fundacions. A finals de segle XIX principis del XX, entorn del moviment modernista hi hagué una burgesia industrial que encarregà grans obres a aquests artistes. Fou el cas, per exemple, del comte **Güell**. A pesar de tot, el paper que el mecenatge clàssic ha fet en l'àmbit cultural dels Països Catalans encara no s'ha estudiat. Al llarg d'aquest segle personatges amb sensibilitat món cultural feren importants llegats, com **Francesc Cambó**, i d'altres que potenciaren el món de les funda-

cions, com el notari **Raimón Noguera**. Ell va aconseguir que Picasso deixés part de la seva obra a la ciutat de Barcelona, ajudà a constituir la fundació Pau Casals o la fundació Anglada Guillot. Tot aquest tipus de mecenatge, el mecenatge clàssic, es configura a través d'una persona important, carismàtica i amb voluntat de participació social. És el cas de **Lluís Carrulla**, **Josep M. Vilaseca** i **Marcet Cendrós**, i altres que, en ple règim franquista, comencen a potenciar i activar tota una sèrie d'associacions i fundacions culturals que, vist l'ofec de la cultura catalana i la manca d'estat, prenen un compromís social. Naixen a Barcelona la fundació Jaume Bofill, Omnium Cultural, Enciclopèdia Catalana, fundació Jaume I... Al País Valencià la manca d'una burgesia amb

consciència de classe dirigent i, per altra banda, el caràcter rural de les fortunes valencianes, fan que l'acció del mecenatge sigui més feble i menys visible. Malgrat tot, no falten personatges compromesos. Un gran patrici valencià ha estat **Joaquim Maldonado**, president perpetu de l'Ateneu Mercantil i impulsor de la Reial Societat Econòmica d'Amics del País, i de la fundació Ausiàs March. Altres personatges com **Lluís Guarnier**, **Cañada Blanc**, **Alvaro Noguera** o **Gaetà Huguet** han participat en aquest mecenatge força erm. El panorama de les Illes, tampoc té un volum de mecenatge clàssic important. La família **March**, que ha creat una gran fundació a Madrid, ha realitzat poques activitats i aportacions a les Illes, tret de la Biblioteca March a Palma.

MECENATGE ARA

En els últims anys, el món del mecenatge ha pres un rumb molt diferent i s'ha acostat als paràmetres europeus: el mecenes clàssic ha desaparegut, les entitats mercantils entren en el joc del patrocini i moltes creen fundacions. Les fundacions sorgides durant el franquisme pateixen un procés de reforma i l'estat reclama i potencia les col·laboracions amb enti-

L'IVAM compta amb convenis de col·laboració d'empreses privades.

RAFA GIL

BARCELONA, POSA'T GUAPA.

Estògan de la campanya ARXIU
 'Barcelona posa't guapa'.
 Baix, a la dreta, Solé Tura.

tats privades.

El patrocini cultural és un dels camps més suggeridors per a les empreses: entitats mercantils, de manera puntual, realitzen una col.laboració concreta, que ajuda a la realització d'una activitat determinada amb benefici general. Les empreses, mitjançant aquestes aportacions, aconsegueixen un prestigi, publicitat indirecta, un vehicle de comunicació i inclús de relació (oportunitat d'establir contacte amb molta gent). A pesar d'aquests estímuls, tot empresari reclama també unes contrapartides fiscals, de les quals ara no gaudeix i que la futura llei de mecenatge hauria d'aclarir.

Però l'èxit obtingut en aquesta modalitat de mecenatge és degut, en bona part, a l'interès que hi han posat les administracions públiques, que s'han adonat que en solitari no poden assumir tots els compromisos socials i culturals que comporta una societat moderna. Amb molta força sorgia l'any 1988 a l'Ajuntament de Barcelona la campanya "Barcelona posa't guapa", dirigida des de l'alcaldia, amb la finalitat de millorar el paisatge urbà. L'èxit ha estat considerable i va en augment; grans empreses multinacionals estrangeres, espanyoles, petites empreses catalanes s'apunten a la proposta

D'altra banda, la Generalitat de Catalunya, des del 1989, ha impulsat el progra-

Les fundacions catalanes es mobilitzen contra una llei de mecenatge que, segons diuen, els perjudica

El sector de les fundacions ha estat un dels més manifestament crítics amb l'avantprojecte de llei de mecenatge. Els punts més discutits són la impossibilitat de tenir una participació majoritària en societats mercantils, que el 90% dels seus ingressos hagin de ser reinvertits en els objectius fundacionals, i el retall del foment de les donacions. Per a **Miquel Billoch**, president de la Coordinadora Catalana de fundacions, "el text és una mena de recopilació de les disposicions legals que hi ha repartides en diverses lleis: la de l'impost sobre la renda, de l'impost de societats, de l'impost de transmissions patrimonials i de donacions". Per la seva banda, **Jordi Por-**

ta, director de la fundació Jaume Bofill, manifesta: "El govern ha estat relativament sensible per resoldre els problemes del patrocini, ja que necessitava l'empresa privada (Jocs Olímpics, Expo Sevilla, Madrid capital cultural) i, en canvi, menys sensible a resoldre definitivament el problema del tractament fiscal de les fundacions".

El món de les fundacions, concretament a Catalunya, té un pes específic important per la seva tradició. Té una altra característica específica: són fundacions que no disposen d'un gran volum econòmic. Per això Jordi Porta explica que la coordinadora estudia la possibilitat de crear una Fundació Catalunya: "Crear una fundació inicial, de caràcter privat, ben vista i recolzada per la Generalitat, que podria rebre aportacions petites que, aïlladament no podrien realitzar grans coses, però unides podrien arribar a fer una acció important.

La llei que regula aquestes entitats sense ànim de lucre a l'estat espanyol és del 1889. Una reglamentació obsoleta de més de cent anys, que només té un reglament del 1972, aplicat a les fundacions culturals. Però Catalunya té competències exclusives en matèria de fundacions des del 1982. Per tant, la futura llei de mecenatge només regularà els components fiscals. Només hi ha tres comunitats que tinguin una llei específica sobre fundacions: Catalunya, Galícia i Canàries.

Jordi Porta creu que la llei ha d'afavorir les fundacions perquè "el paper de les fundacions és diferent actualment, però continua sent vàlid per la independència de que gaudeixen, l'agilitat i la resposta ràpida amb vista a l'administració i una acció més crítica i agosarada".

M. S.

ma "Patrocini i Mecenatge". Les accions més destacades són la restauració del monestir de Sant Cugat realitzat per Catalana Occident, amb una aportació de 200 milions o la restauració de la Basílica de Santa Maria del Mar, a càrrec del Banco Hispano Americano, que ha guanyat el premi Economics de mecenatge.

La Generalitat valenciana també duu a terme convenis de col.laboració, sobretot a través de l'IVAM. Gran part de les exposicions tenen el suport d'entitats mercantils, com ara la col.laboració d'Iberia amb l'exposició de Sorolla o el grup British Council amb la mostra de Richard Hamilton.

Ateses aquestes expectatives sembla que el mecenatge cultural, de mà de les empreses privades, va en augment. Sembla també que una futura llei que afavoreixi el món de la cultura en detriment de la desconfiança fiscal i de la temptació pel dirigisme cultural, refermarà el mecenatge. Però, ¿cap dia l'opció privada, a més d'aportacions puntuals, prendrà un compromís ferm i decidit —recordant els mecenes clàssics— a fi de sostenir infraestructures culturals, eixos importants, arriscats i compromesos del país? La resposta, ara per ara, encara és molt verda.

Montse Serra